

PALAUTTEELLA PAREMMAKSI – LASTEN JA NUORTEN KUORON PALAUTETYÖPAJA

Emilia Soranta (emilia.soranta@uniarts.fi), ev.lut. seurakunnan lasten ja nuorten kuoro

JOHDANTO

Paneudun *Pedagogisen toiminnan perusteet lasten ja nuorten harrastustoiminnassa* -koulutuksen kehittämistehtävässäni lasten ja nuorten kuoron palautetyöskentelyn suunnitteluun case-esimerkin avulla. Kanttorin työssäni johdan lasten ja nuorten kuoroa yhdessä kahden seurakunnan vapaaehtoisen kanssa. Kuorossa on noin parikymmentä laulajaa, ikähaarukka yltyä kolmasluokkalaisista toisen asteen opiskelijoihin. Pienehkön paikkakunnan ainoa lasten ja nuorten kuoro on perustettu vapaaehtoisvoimin noin kymmenen vuotta sitten, seurakunnan kuoro siitä tuli pari vuotta sitten. Siirtyminen seurakunnan kuoroksi mahdollisti säännöllisen taloudellisen tuen alkamisen sekä kanttorin työpanoksen vapaaehtoisten tekemän työn rinnalle. Vastavuoroisesti kuoro ilahduttaa ja rikastuttaa seurakunnan ja paikkakunnan toimintaa.

Kanttorina koen tärkeäksi musiikkitoiminnan kehittämisen ja sen jatkuvuuden varmistamisen. Arvojeni ja myös ev.lut. kirkon musiikkikasvatustyön arvojen mukaista on pyrkiä monipuoliseen ja laadukkaaseen toimintaan: hyvinvointia, osallisuutta ja kohtaamista tukevaan musiikkityöhön (Suomen ev.-lut. kirkko 2015). Lasten ja nuorten kuorovaatii huolellista paneutumista ja päämäärätietoista työskentelyä muotoutuakseen kukoistavaksi harrastustoiminnaksi (Erkkilä 2013; Salminen 2021; Savimäki 2017). Tämä huomioiden keskityn kehittämistehtävässäni kuoron palautteenkeruun konkretisointiin sekä kuoronvetäjien rooliin ja vahvuuksien tunnistamiseen yhden esimerkkisuunnitelman avulla.

Työn laajuuden huomioon ottaen en esittele tarkemmin kehittämistehtävän teoreettista viitekehystä, mutta olen *Pedagogisen toiminnan perusteet lasten ja nuorten harrastustoiminnassa* -kurssin (ks. Taideyliopisto 2024) ja jatko-opintoprojektini inspiroimana perehtynyt erityisesti *osallisuuden ja yhteistoiminnallisuuden* näkökulmiin niin kuoron ydintoiminnan kuin sitä tukevien rakenteiden kehittämisessä (ks. esim. Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017; Juntunen, Partti & Elmgren 2023; Kalliomeri, Mettinen, Ohlsson, Soini, Tulensalo & Savola 2020; Laimi 2024; Lehto 2024; Salminen 2021; Savimäki 2017; Setälä, Tiainen-

Niemistö & Vesikansa 2016). Koostamassani palautetyöpajassa olen hyödyntänyt useita eri järjestöjen ja muiden tahojen oppaita ja dokumentteja, jotka käsittelevät esimerkiksi lasten ja nuorten kanssa toimimista, ryhmätyöskentelyä, fasilitointia ja palvelumuotoiluajattelua (ks. esim. eOppiva 2022; Mäkinen 2018; Pelastakaa Lapset 2023; Sirola-Korhonen & Taipale 2024; Summa & Tuominen 2009).

2 PALAUTETYÖPAJAN LÄHTÖKOHDAT JA KÄYTÄNTÖ

Tässä kehittämistehtävässä esittelen yhden mahdollisen lasten ja nuorten kuoron palautetyöpajan suunnitelman. Työpaja on tarkoitus toteuttaa kevätkauden 2024 lopussa. Lähtökohtina ovat osallistavuus, mielekkyys ja kohdallisuus resursseihin nähden (käytettävissä oleva aika, materiaalit, toteuttajat) (Kalliomeri ym. 2020; Nuorten akatemia 2015; Sirola-Korhonen & Taipale 2024). Työpajan tavoitteena on kartoittaa, miten kulunut kuorovuosi on sujunut ja mitä tulevaisuuden toiveita kuorolaisilla on. Jotta kyse ei ole vain aikuisten kohdentamasta ”toiminnosta” lapsille ja nuorille, myös me kuoron vastuuajaiset pääsemme pohtimaan roolejamme ja vahvuuksiamme, ja sitä kautta selkiyttämään työnjakoa.

Kuorotoiminnan yhteiskehittäminen on tärkeää, mutta käytännössä sille on usein kohtuullisen niukasti aikaa ja tilaa: harjoituksissa keskitytään pääsääntöisesti esitettävään ohjelmistoon ja äänenmuodostukseen. Näin myös meidän kuorossamme. Tänä keväänä kauden lopulla on useita esiintymisiä, joista viimeinen on toukokuun loppupuolella sunnuntaipäivänä klo 12 järjestettävässä jumalanpalveluksessa. Erillistä palautekertaa ei ole mahdollista järjestää enää tämän jälkeen. Niinpä olen suunnitellut toiminnallisen palautetyöpajan, joka toteutetaan sunnuntaiaamuna ennen kauden päättävää jumalanpalvelusta. Palautetyöskentelyn aluksi kuorolaiset kutsutaan aamupalalle seurakuntatalolle klo 10 (aamupala järjestyy vastuuajakaisten voimin) – tämä motivoi osallistumaan ja on samalla kädenojennus kuorotoiminnan tärkeille tukijoukoille, perheille. Rento aamupalatilanne luo otollisen pohjan palautetyöskentelylle ja siitä informoimiselle.

Varsinainen palautetyöpaja (Kuva 1) koostuu yhteisestä *lämmittelyosiosta*, ryhmissä kierrettävästä *palautepolusta* sekä jälleen yhteisestä *koontiosiesta* (Nuorten akatemia 2015, 10–12). Aamupalaan ja palautetyöpajaan on käytettävissä aikaa noin 1h 45min.

Kuva 1. Palautetyöpajan osiot ja tehtävät (Emilia Soranta 2024)

Lämmittelyosio

Palautetyöskentelyn aluksi kuoron vastuuaikuiset kertovat, mitä teemme työpajassa ja miksi tällainen on tärkeää. Tarkoitus on säilyttää pieni yllätyksellisyys, mutta samalla luoda turvallista ja vapautunutta ilmapiiriä. Infon jälkeen siirrytään lämmittelytehtävien pariin.

Tehtävä 1: Mielipidejana

Vastuuaikuiset esittävät noin 5 väittämää kuoro toimintaan liittyen (kysymykset mietitään etukäteen: esille teemoja, joista haluamme saada käsityksen). Kuorolaiset liikkuvat tilassa ”mielipideasteikolla/-janalla” vastaustensa mukaan. Tehtävässä pyritään selkeyteen ja sujuvaan etenemiseen. Tarpeen mukaan vastauksia sanoitetaan tai niistä kysytään tarkennusta (vastuuaikuisten johdolla). (Nuorten akatemia 2015, 12; Pelastakaa Lapset 2024.)

Tehtävä 2: Runoillen käyntiin (KSL-verkko)

Jokaiselle kuorolaiselle annetaan 4 muistilappua, joihin he kirjoittavat yhden kuoroon liittyvän sanan (1sana/1 lappu). Kuorolaiset jaetaan viiteen 3–4 hengen ryhmään esim. etunimen alkukirjaimen tai suosikkieläimen mukaan (Sirola-Korhonen & Taipale 2024, 18). Ryhmät kokoavat sanoistaan yhteisen kuororunon A4-paperille. Runot luetaan muille (vastuuaikuinen voi lukea, elleivät ryhmät itse koe luontevaksi) ja laitetaan esille. (Sirola-Korhonen & Taipale 2024, 19.)

Palautepolku

Lämmittelytehtäviä seuraa palautepolku, joka koostuu viidestä ryhmittäin kierrettävästä tehtäväpisteestä (samat ryhmät kuin tehtävässä 2). Pisteet sijaitsevat seurakuntasalissa ja/tai sen lähistöllä ulkona. Ennen lähtöä kerrotaan yleistasolla tehtävien sisällöt ja aikataulu, sekä varmistetaan, että ohjeet on ymmärretty. Kuorolaisia kannustetaan palautepolulla rehellisyyteen, avoimuuteen ja villiinkin ideointiin. Pyydetään tässä vaiheessa kuorolaisia myös painamaan mieleen, ”ketä meidän kuoroon kuuluu”. Siirtyminen pisteeltä toiselle tapahtuu esimerkiksi pillin vihellyksestä.

Tehtävät 3–5: Tilannekuva

Kuorolaiset kirjoittavat tehtäväpisteillä suurille paperiarkeille (esim. fläppitaulun paperi) kuluneeseen kuorovuoteen liittyviä ilahduttavia (Tehtävä 3), harmittavia tai mietityttäviä (Tehtävä 4) asioita sekä tulevaisuuden toiveita (Tehtävä 5). Tehtäväpisteillä on näkyvissä apukysymyksiä ja tehtävää symboloiva kuva (aurinko, haamu, puu; ks. liite 1). (Pelastakaa Lapset 2024.)

Tehtävä 6: Ohjelmistohaaveet

Tehtäväpisteellä kirjoitetaan ylös ohjelmistohaaveita suurelle paperiarkeille (ohjeistus: kappaleiden nimillä tai esim. adjektiiveilla).

Tehtävä 7: Kehutähdet

Tehtäväpisteellä jokainen poimii astiasta (näkemättä) kaksi (tai kolme) positiivisen ominaisuuden sisältävää ”kehutähteä” ja miettii valmiiksi, keille kuorokavereille haluaisi antaa ne. Tähtiä ei ole tarkoitus tässä vaiheessa vielä näyttää muille. Pisteellä ohjataan pitämään tähdet tallella koko palautepolun ajan. (STEP-koulutus 2024.)

Vastuuajkuisten tehtävä: Roolikartta ”Minä ohjaajana”

Kun ryhmät kiertävät palautepolkua, kuoron vastuuajkuiset jäsenetelevät omaa rooliaan ja vahvuuksiaan kuorotyössä. (Ajan säästämiseksi valmistelen tehtävän materiaalit ja ohjeistuksen mahdollisimman selkeäksi.) Ensin vastuuajkuinen poimii valmiista listauksesta 5–6 itselle tyypillisintä roolia (voi muotoilla myös itse) kuorotyöskentelyssä. Seuraavaksi tehtävänä on miettiä, mikä adjektiivii valmiista listauksesta kuvaa parhaiten omaa toimintaa kussakin valitussa roolissa. Roolit ympyröidään sen mukaan, kuinka vahvasti ne näkyvät kuoroarjessa (isoin ympyrä hallitsevimpaan, pieni ympyrä vähiten näkyvään). Tämän jälkeen vastuuajkuinen pohtii toimintansa vaikutusta kuorolaisiin ja valitsee muutosroolin: mitä roolia hän haluaa joko vahvistaa tai pienentää tai muuttaa sen laatua. Muutos merkitään karttaan ja samalla vastuuajkuinen pohtii käytännön toimia ja ensimmäisiä askelia kohti muutosta. Roolikartat käydään läpi vastuuajkuisten kesken palauteyöpajan aikana, mikäli aikaa on, tai esimerkiksi kevätkauden loppupalaverissa. (eOppiva 2022.)

Koontiosio

Palautepolun jälkeen ryhmät palaavat seurakuntasaliin, jossa kokoonnutaan ympyrämuotoon (tai muuhun muotoon, joka mahdollistaa katsekontaktin).

Ensimmäisenä jaetaan kehutähdet (ryhmä kerrallaan jakaa). Vastuuajkuiset ohjaavat tilannetta niin, että kaikille tulee ainakin yksi tähti.

Tämän jälkeen tuodaan näytille palautepolun tehtävien 3–6 vastaukset. Vastaukset käydään läpi vastuuajkuisten johdolla, jotka huolehtivat, että ilmapiiri säilyy avoimena ja positiivisena. Vastauksia voidaan tässä vaiheessa tarvittaessa täydentää. Koontiosion lopulla otetaan vielä tarkempaan tarkasteluun toiveet (Tehtävä 5) ja ohjelmistoehtdotukset (Tehtävä 6). Jokaiselle kuorolaiselle jaetaan kaksi pientä tarraa,

joilla he käyvät merkkäämassa mieluisimman toiveen ja mieluisimman ohjelmistoehdotuksen (Dotmocracy 2024). Käydään yhdessä läpi merkkauksen tulos.

Lopuksi vastuuaikeiset kiittävät palautetyöpajatyöskentelystä ja kertovat, millä tavalla kuoron tulevaisuuden suunnitelmissa otetaan työpajan anti huomioon (esimerkiksi ensi syyskauden alun osallistava ja toiminnallinen suunnittelupajatyöskentely). Pidetään peukkuäänestys (Pelastakaa Lapset 2024), kokivatko kuorolaiset palautetyöpajan hyödylliseksi.

Vastuuaikeiset huolehtivat, että palautetyöpajan tuotokset dokumentoidaan kännykkäkuvina. Kanttori tallentaa dokumentoinnin kuoron digiaineistoihin. Palautetyöpajan toteutusta ja sen tuotoksia arvioidaan kuoron vastuuaikeisten kesken kauden loppupalaverissa. Samalla luodetaan jo seuraavan lukuvuoden suunnitelmia saatujen kokemusten perusteella.

LÄHTEET

Dotmocracy. (2024). *Sticker Dot Voting Tips and Resources*. Dotmocracy. <https://dotmocracy.org>

eOppiva. (2022). *Lapsen oikeudet vapaa-ajalla ja harrastuksissa*. <https://www.eoppiva.fi/kurssit/lapsen-oikeudet-vapaa-ajalla-ja-harrastuksissa/#/>

Erkkilä, T. (2013). *Pedagogiikka Tapiolan kuorossa ja Kari Ala-Pöllänen yhteistoiminnallisena lapsikuoronjohtajana*. [Väitöskirja, Oulun yliopisto].

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. ja Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Työpaperi 33/2017. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-088-0>

Juntunen, M., Partti, H., & Elmgren, H. (2023). *Musiikkikasvatus muutoksessa*. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Kalliomeri, R., Mettinen, K., Ohlsson, A., Soini, S., Tulensalo, H., & Savola, I. (2020). *Lapsikeskeinen palvelumuotoilu*. Pelastakaa Lapset.

Laimi, T. (2024). *Oppiminen ja vuorovaikutus nuoren harrastajan elämässä: Karvin arvioinnin tuloksia*. [Suullinen esitys tai luento]. Pedagogisen toiminnan perusteet lasten ja nuorten harrastustoiminnassa 18.3.2024. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Lehto, S. (2024). *Osallisuuden tukeminen harrastusympäristössä*. [Suullinen esitys tai luento]. Pedagogisen toiminnan perusteet lasten ja nuorten harrastustoiminnassa 25.3.2024. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Mäkinen, M. (2018). *Palvelumuotoiluajattelemalla paremmaksi?: Opas järjestö- ja yhdistystoimijoille* (1. painos.). Changeagenta.

Nuorten akatemia. (2015). *Opas nuorten kanssa ideointiin*. Mahis / Nuorten Akatemia. <https://www.mahis.info/wp-content/uploads/2018/03/NOT-opas.pdf>

Pelastakaa Lapset. (2023). *Lapsilta opittua*. <https://www.pelastakaalapset.fi/lapsilta-opittua/>

Pelastakaa Lapset. (2024). *Katsele ja kehitä palveluita lapsen silmin*. Kurssi. <https://katsele-palveluita-lapsen-silmin-verkkokurssi.campwire.com/invitations/Md49F6FyqzK7LjjNL9gA>

Salminen, S. (2021). *Musiikkiharrastuksella osallisuuteen*. [Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto].

Savimäki, I. (2017). *Lapsi- ja nuorisokuoron johtajan ABC-kirja*. Sulasol.

Setälä, P., Tiainen-Niemistö, M., & Vesikansa, S. (2016). *Lastenkulttuurin laatukäsikirja* (Uusi laitos.). Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto.

Sirola-Korhonen, K., & Taipale, T. (2024). *Osallistavat menetelmät: Vinkkejä ja virikkeitä kouluttajille* (Uudistettu painos 2024.). KSL-opintokeskus.

STEP-koulutus. (2024). *Arviointimateriaaleja*. Uskonnonopetus.fi. <https://uskonnonopetus.fi/materiaalit/pedagogiset-kokonaisuudet/erilaistussaa/arviointimateriaaleja/>

Summa, T. & Tuominen, K. (2009). *Fasilitaattorin käsikirja: Menetelmiä sujuvaan ryhmätyöskentelyyn*. Miktor.

Suomen ev.-lut. kirkko. (2015). *Lapsi ja musiikki seurakunnassa*. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 24. Helsinki: Suomen ev.lut.kirkko.

Taideyliopisto. (2024). *Pedagogisen toiminnan perusteet lasten ja nuorten harrastustoiminnassa*. (Viitattu 7.10.2024). <https://www.uniarts.fi/projektit/pedagogisen-toiminnan-perusteet-lasten-ja-nuorten-harrastustoiminnassa/#peruskurssin-peda-v-ohjelma-syksy-2024>

LIITE 1

Apukysymykset ja symbolikuvat tehtäviin 3–5 (mukailtu Pelastakaa Lapset ry:n kurssimateriaalista¹)

Tehtävä 3: ILOJEN AURINKO

*Mikä kuorossa saa sinut hyvälle mielelle?
Mikä kuorossa on mukavaa?
Mikä helpottaa kuoroon tulemista ja kuorossa olemista?
Mikä kuorossa on parasta?
Milloin kuoroon on kiva tulla?
Mikä helpottaa täällä olemista tai tänne tulemista?
Mitä mukavia ajatuksia sinulla liittyy kuoroon?*

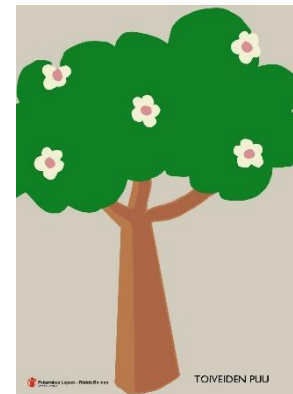
Tehtävä 4: HARMITUSTEN HAAMU

*Harmittaako sinua kuorossa joku juttu?
Mikä kuorossa saattaa pelottaa tai jännittää?
Mikä saattaa hankaloittaa kuorossa olemista?
Tapahtuuko kuorossa asioita, josta et pidä? Mitä ne ovat?
Onko kuorossa vaikeita asioita?
Onko jotain sellaista, mihin et ole saanut vastausta tai mikä mietityttää sinua?*

Tehtävä 5: TOIVEIDEN PUU

*Mitä kuorossa olisi sinun mielestäsi kiva tehdä enemmän?
Tai mitä kokonaan uusia juttuja olisi kiva tehdä?
Mitä kuoroon liittyviä juttuja sinun mielestäsi olisi tärkeää sinulta kysyä?
Mitä haluaisit kysyä kuoron vetäjiltä?*

¹ Pelastakaa Lapset. (2024). *Katsele ja kehitä palveluita lapsen silmin*. Kurssi. <https://katsele-palveluita-lapsen-silmin-verkkokurssi.campwire.com/invitations/Md49F6FyqzK7LjjNL9gA>